

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ “ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА”

Навчальний план
з дисципліни
“Народний костюм і сценічне оформлення”

напряму підготовки 6.010102 Початкова освіта
Педагогічний факультет

Івано-Франківськ – 2017 р.

Навчальний план **Народний костюм і сценічне оформлення**
(назва навчальної дисципліни)

для магістрантів (бакалаврів) за напрямом підготовки 013 «Початкова освіта», спеціальністю «Початкова освіта».

„___” _____ 2017 р.

Навчальний план складений проф. Коваль П.М.

Навчальний план схвалений на засіданні кафедри фахових методик і технологій початкової освіти (протокол № _____ від _____ 2017 р.)

Завідувач кафедри _____ **Луцан Н.І.**
підпис прізвище, ініціали

Затверджено науково-методичною радою педагогічного факультету (протокол № _____ від _____ 2017 р.)

Голова науково-методичної ради педагогічного факультету _____ **Кондур О.С.**
прізвище, ініціали

Директор / Декан _____ **Рега О.С.**
підпис прізвище, ініціали

Автор Коваль П.М. “Народний костюм і сценічне оформлення” за спеціальністю 6.010102 “Початкова освіта”. 2017 р.

У навчальному плані представлено тематичний план та його короткий зміст який дає змогу студентам самостійно удосконалювати та оволодівати новими знаннями з дисципліни “Народний костюм і сценічне оформлення”. Представлено ряд інших завдань для самостійної перевірки знань та залучення студентів до науково-пошукової та індивідуально-творчої роботи.

Рекомендації можуть бути використані викладачами хореографічних дисциплін та студентами як заочної такі очної форм навчання.

Рекомендовано до друку Вченою радою Педагогічного інституту ДВНЗ
“Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
(протокол № 9 від 25.06. 2015року)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 1	Галузь знань 0101 Педагогічна освіта	Нормативна
	Напрямок підготовки 6.010102 Початкова освіта	
Модулів – 1	Спеціальність: 7.01010201 Початкова освіта. Хореографія	Рік підготовки:
Змістових модулів – 1		<u>4-й</u>
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		Семестр
Загальна кількість годин – 30		VIII-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,5 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	10 год.
		Практичні, семінарські
		8 год.
		Лабораторні
		год.
		Самостійна робота
		12 год.
Індивідуальні завдання:		
год.		
	Вид контролю Підсумкова оцінка	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – 33% : 67%

Зміст

Тема 1. Одяг і костюм. Вплив костюму на особливості народної хореографії.
Тема 2. Історичний розвиток костюмів.
Тема 3. Західноєвропейський костюм XVII-XX ст.
Тема 4. Художні особливості українського костюму.
Тема 5. Компоненти українського народного одягу.
Тема 6. Народний одяг Середньої Наддніпрянщини та Поділля.
Тема 7. Народний одяг Полісся та Волині.
Тема 8. Народний одяг Слобожанщини, Полтавщини та Півдня.
Тема 9. Народний одяг Карпат.
Тема 10. Народний одяг Івано-Франківщини.

Пояснювальна записка

Характер танцю, образ, пластика, танцювальна індивідуальність багато в чому залежать від костюма, який може або підсилити мову танцю, або навпаки - завадити розкриттю задуманого художнього образу.

Танець будь-якого напрямку хореографії- це тілесно-рухова розмова із всесвітом. Танцювальний костюм - це візуальна розмова із всесвітом із передачею нюансів, прихованих значень танцю, його наголосів, інтонації тощо.

Костюм - це своєрідна модель макрокосмосу - мікрокосмос. Втілення та візуалізація художнього образу - це вираження себе, в нашому випадку - це вираження танцівника, його почуттів, емоцій та переживань через танцювальний костюм.

Художній образ - поняття досить складне і багатогранне. Воно дозволяє сконцентруватися на таких філософсько-естетичних і водночас мистецьких поняттях як “золотий переріз”, “гармонія”, “образ”, “прекрасне”, “Божественне” тощо, адже танцювальний костюм як витвір мистецтва може виступати певним провідником у світ абсолютного знання, у світ Вищого знання. Костюм дозволяє танцівникам пізнати себе, свої підсвідомі таємниці, бажання, спрямування, почуття, переживання, оточуючу дійсність. Він може виступати “містком” для передачі певних знань, значень, послань та символів глядачеві за допомогою так званих трьох рівнів комунікації: фізичного, ментального та духовного.

Отже, вимогою для створення сценічного костюму є підкреслення образу, стилю і музики, даного хореографічного витвору.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Ознайомлення студентів з етапами історичного розвитку костюмів, художніми особливостями українського народного одягу та розвиток у них знань, умінь і навичок сценічного оформлення хореографічних постановок.

Завдання: Формування умінь сценічного оформлення майбутніх хореографічних постановок. Виховання професійної культури на основі об'ємних знань з історії костюму та сценічного оформлення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- завдання одягу та костюму, вплив костюму на особливості народної хореографії;
- історичний розвиток костюмів, фактори впливу на характер формування костюму;
- характерні особливості костюмів Стародавньої Греції, Риму та Західноєвропейських костюмів XI-XX ст.;
- специфіку та художні особливості українського одягу;
- характерні риси та особливості народного одягу різних регіонів України і зокрема Карпат та Івано-Франківщини.

вміти:

- застосовувати отримані знання з історії костюму у своїй подальшій практичній роботі;
- орієнтуватись в характерних особливостях костюмів різних епох та народного одягу різних регіонів України;
- правильно підбирати відповідний костюм до певної хореографічної постановки.

Зміст дисципліни

Тема 1. Одяг і костюм. Вплив костюму на особливості народної хореографії.

Український народний одяг, самобутнє явище, що розвивалося і вдосконалювалося протягом століть, вбираючи в себе досягнення інших культур, водночас не втрачаючи оригінальних ознак.

Археологічні, іконографічні матеріалами, ікони, книжкові мініатюри в костюмах українців, свідчать про генетичний зв'язок із ранніми періодами слов'янської історії. Етнографічному вивченню культури українців, в тому числі і народного одягу, як важливої складової народної хореографії, сприяла перша історико-етнографічна програма опису краю, розроблена у 1779 р. Ф.Туманським. Програмою Ф. Туманського користувався О. Шафонський, який виконав замальовки костюма і побуту різних суспільних верств українців. Численні джерела присвячені вивченню народного одягу кінця XVII— початку XIX ст. Зокрема праці О. Рігельмана, Я. Марковича, І. Георги, в яких дається фрагментарна характеристика чоловічого, жіночого та дівочого одягу «благородних» і «простих» українців що використовувався як в побуті так і в хореографії.

Формування українського народного одягу — цього яскравого й самобутнього культурного явища — відбувалося протягом багатьох століть. Ще за часів Київської Русі значного розвитку набули ткацтво та різноманітні ремесла, які мають безпосереднє відношення до створення одягу. Відтоді кожна епоха накладала відбиток на традиційне вбрання, і можна з упевненістю твердити, що особливості костюма являють собою одне з важливих джерел вивчення етнічної історії населення України, його соціальної структури, естетичних поглядів та уявлень.

Основні елементи українського народного одягу мають давньо-слов'янське походження і беруть свої витoki з культури Київської Русі. Це домоткані тунікоподібні сорочки, поясний одяг у вигляді прямокутної

орнаментованої смуги тканини, вузькі полотняні чоловічі порти, рушникopodobне жіноче головне вбрання, плетені й ткані пояси.

Особливістю народної хореографії є естетична функція костюма. Естетична функція важлива насамперед у створенні сценічного костюма, оскільки уможливорює передачу смаків та уподобань головних героїв художнього образу хореографічного твору [8, с. 159-161].

Умовно сценічний костюм поділяється на дитячий та дорослий. Дорослий костюм максимально наближений до традиційного народного костюма, а дитячий дещо спрощений. Адже дівчинка краще виглядає у короткій (до коліна) спідниці, розширеній донизу (за кроєм напівкльошу) та фартушку, а хлопчику можна замінити штани шортами. Сорочки у дітей вишиті на грудях та манжетах орнаментами побутуючого костюма (допустима імітація вишивки). Головні убори дівчаток — віночки, стрічки; а хлопчиків — брилі. Взуттям можуть слугувати танцювальні тапочки та білі шкарпетки. Дитячі сценічні костюми теж вимагають яскравості, святковості. Для цього можна розшити костюм орнаментальною стрічкою, прикрасити бісером та блискітками, повторюючи орнаменти традиційного народного костюма.

Народне хореографічне мистецтво нині активно пропагується і розвивається, не поступається у популярності іншим видам хореографії. Так, рухи, які століттями виконувалися стримано та низько, на сьогодні набули активності та розмаху. Український народно-сценічний танець досяг розквіту та віртуозності такого рівня, що національний костюм необхідно було полегшити та дещо вкоротити і поширити подоли спідниці жіночого костюма для зручності виконання хореографічних па.

Отже, головне завдання сценічного костюма — допомогти розкрити хореографічний образ, сформувати повніше сприйняття змісту танцю, передати епоху, пору року, середовище, уподобання героїв художнього образу.

Перелік питань для поточного контролю

1. Одяг, його типи та види.
2. Поняття костюму, типи костюмів та їх складові.
3. Прикраси, завдання прикрас.
4. Вплив костюму на особливості народної хореографії.

Тема 2. Історичний розвиток костюмів.

Спосіб життя, умови праці, залежно від природних особливостей території, яку населяє той чи інший народ, рівень розвитку техніки, культури, суспільний лад, політичні умови, історичні долі створюють своєрідні форми побуту народу, що виявляється наочно у народному костюмі. Дуже важливу роль у формуванні народного костюма відіграє ідеологічний чинник і, насамперед, релігія, а також суспільна мораль та етичні норми поведінки. Естетичні смаки та ідеали, канони краси, зокрема краси людського типу, що формуються у сфері мистецтва, безпосередньо впливають на характер художнього оформлення одягу. Не лише декор костюма у найширшому понятті, а й крій одягу, зовнішні форми костюма і його силует найтісніше пов'язані з панівними естетичними смаками і переважно ними зумовлені [2; 128].

Культура костюма на всіх історичних етапах розвивалася в тісному контакті із цивілізаційними процесами. Традиційне вбрання розкриває глибинне коріння історії, пов'язане з ранньослов'янським періодом, а також найвищими досягненнями культури Київської Русі.

Виникнення Запорізької Січі, специфічні політичні умови, в яких опинилася Україна у XVI—XVIII ст., взаємні контакти з сусідніми народами — все це зумовило своєрідність формування української національної культури і зокрема культури вбрання. Сильові особливості західноєвропейського ренесансу та з часом бароко проникають в художній світ України, отримуючи місцеву інтерпретацію і в одязі. Завдяки своїм

самобутнім рисам традиційний костюм українців був певною позначкою належності людини до тієї чи іншої верстви суспільства, мав досить широку й складну семантику, символізуючи, крім етнічних, регіональних чи соціальних ознак, вік і стать людини, її сімейний стан.

В основі най загальнішого класифікаційного розподілу одягу лежить його розрізнення від статі людини — на чоловічий та жіночий одяг. Кожна із цих груп у свою чергу поділяється залежно від віку людини. Наприклад, жіночий одяг розподіляється на дівочий, вбрання для молодих (молодиць) та літніх жінок. Чоловічий — так само. Умови помірно-континентального клімату з його досить різкими перепадами температури, в зоні якого розташована Україна, створили умови для розвитку великої кількості видів одягу та різноманітності його форм.

На початку ХХ ст. у роки масштабної індустріалізації суспільства з розвитком людства одяг постійно змінюється та збагачуються його форми. Зміні одягу сприяють розвиток економіки та духовного життя людини, релігійні вірування, статеві та вікові відмінності. З розвитком культури та розподілом суспільства на класи, одяг, крім утилітарної функції, набуває соціального, психологічного та естетичного значення. З'являється більш широке поняття – костюм. Відбувалося послаблення ролі етнічних першоджерел у культурному існуванні української нації, внаслідок цього відбулося значне гальмування народної творчості та знизилася її роль у житті суспільства.

Перелік питань для поточного контролю

1. Костюм і суспільство.
2. Фактори впливу на формування костюму.
3. Етапи розвитку європейського костюму.
4. Основні впливи на формування народного костюма у різні історичні періоди.

5. Характерні особливості розвитку народного костюма на початку ХХ століття.

Тема 3. Західноєвропейський костюм XVII-XX ст.

Батьківщиною виникнення західноєвропейського костюму можна назвати Францію. Адже Франція являлась і досі являється матір'ю зародження та впровадження моди. Розвиток західноєвропейського костюма цього періоду відбувався у своєрідних соціально-культурних і політичних умовах.

У першій половині XVII ст. у французькому костюмі підкреслювали природність пропорцій, ліквідуючи підбивки та вертюгадени, замінивши жорсткий корсет еластичним. Завищена талія (була модною до 1645 року) та широке декольте надавали жіночому костюму «воєнізованого» вигляду, тотожного мушкетерському силуету. Спідниця стає рівною, зборки переміщуються на боки та назад. Зникнення нашивних смуг та розрізів компенсується ліпним оздобленням з шнурів, розеток, бантів; замість суцільно мереживних комірців поширювались відлогі полотняні коміри з нешироким мереживом по краях; манжети носили і мереживні, і полотняні з мереживним оздобленням.

Силует костюма XVIII століть формувался під впливом класицизму: наслідуванням природи, але природа повинна бути в мистецтві прикрашеною та облагородженою, таким чином напрям моди був виключно вузького облягаючого одягу і у чоловіків, і у жінок. Кольорова гама була переважно яскравою, з контрастним поєднанням двох, трьох або чотирьох кольорів.

Найширше використовувався жовтий колір (як геральдичний).

Чоловічий костюм - англійський суконний фрак (темних строгих тонів), який витісняє французький шовковий каптан. Як верхній одяг використовували редингот, який мав прямі поли і шалевий комір, колоти не змінили форму, у сорочках жабо і манжети стали вужчі.

Жіночий костюм - сукні дуже розширені в боках з вузьким ліфом, глибоким вирізом каре, густо обшитим оборкою. Іноді спідниця нижньої сукні вкорочувалася, а спідниця верхньої підбиралася навколо талії. Взуття - туфлі на високому підборі, виготовлені з різних матеріалів (атласу, парчі і оксамиту).

У XVIII ст. загальноєвропейським явищем стає мода на вишивання бісером предметів інтер'єру (картини з пейзажами маєтків і навіть сюжетні панно на цілу стіну). З серед. XVIII ст. мистецтво бісерно-склярусного вишивання поширюється й у середовищі української шляхти.

Принципом західноєвропейського костюму була строгість і лаконічність, національний характер та воєнне направлення.

Перелік питань для поточного контролю

1. Характерні особливості костюмів Західної Європи XVII -XVIII ст.
2. Характерні особливості костюмів Західної Європи XIX -XX ст.
3. Чоловічий і жіночий костюм Франції XVII ст.
4. Чоловічий і жіночий костюм Англії XVIII ст.
5. Костюм епохи Великої французької буржуазної революції.
6. Англійський жіночий костюм XX ст.

Тема 4. Художні особливості українського костюму.

Традиційність українського костюма, характерні йому геометричні та рослинні мотиви орнаменту.

Розвиток орнаментального малюнка від елементарних форм до більш складних в історичному і територіальному аспектах простежується з півночі на південь. На півночі побутував найдавніший монохромний геометричний орнамент. На Південно-Західному Поділлі та в Карпатах (у гуцулів) геометричні мотиви ускладнювалися завдяки як графічній побудові, так і поліхромії. Рослинні мотиви, поширені на Середній Наддніпрянщині, а також

на Лемхівщині, вирізнялися композиційною побудовою, технікою виконання, колоритом.

Український костюм має свої характерні тільки йому художні особливості. Поняття «художні особливості традиційного костюма» включає в себе такі складові:

1. Естетичні властивості матеріалів одягу: колір та його художньо-емоційне сприйняття; барвники; народні прийоми фарбування; поєднання різнохарактерних та різнофактурних матеріалів як художній засіб; народні способи орнаменталізації тканин: декоративне ткання, вибійка, вишивка.
2. Прийоми формоутворення основних компонентів убрання; крій, пропорції.
3. Способи нанесення декору безпосередньо на одяг (нашивні прикраси).
4. Орнаментальні мотиви та колорит оздоблення.
5. Розміщення декору.
6. Народні композиційні прийоми створення комплексів, одягу; способи поєднання та носіння компонентів убрання.

Аналіз перелічених складових в їхньому тісному взаємозв'язку дає змогу простежити динаміку розвитку народних художніх прийомів, хід творчих пошуків народних майстрів, викликані змінами у традиційній культурі, пов'язаними з конкретними історичними подіями, соціально-економічними перетвореннями в суспільстві, які не могли не позначитися на зміні естетичних уявлень.

Перелік питань для поточного контролю

1. Чому для традиційного українського костюма характерними були геометричні та рослинні мотиви орнаменту?
2. Що було відображено в художньому оформленні національного костюму?
3. За допомогою чого відтворювалося художнє оформлення національного костюму?

Тема 5. Компоненти українського народного одягу.

"Тільки малоросіянки та парижанки вміють вдягатися зі смаком ! Ви не повірите, як чарівно вбираються дівчата, парубки теж ладно: ... це дійсно народний, зручний і граціозний костюм, дарма що здоровенні чоботи. А які дукати, моніста !!! Головні пов'язки, квіти !! А які лиця !!! А яка мова !!! Просто краса, краса і краса !!!". *Ілля Репін*

Українське народне вбрання носили українці в стародавні часи іще до нашої ери. Тепер є цілі музеї українського вбрання.

У всіх українців була вишита сорочка, шаровари (спідниця). Дівчатка плели собі вінки: кожна квітка і кожна стрічка щось означала. Вінки плетуть і зараз, але квіти у вінках уже не мають ніякого значення.

Певні основні елементи українського народного вбрання були сформовані ще в княжі часи та пізніше майже не змінювалися. Одяг українців залежав від місця проживання та матеріального становища населення. За місцевістю можна вирізнити і особливості одягу певних регіонів України, таких як: Волинь, Поділля, Полісся, Покуття, Гуцульщина, Бойківщина, Лемківщина, Слобожанщина, Полтавщина та власне Подніпрянська Україна. Одяг поділявся на святковий і буденний, зимовий і літній. Сукно для одягу було дорогим, полотно робили в домашніх умовах.

Сировиною для матеріалів традиційного одягу українців, як і всіх східнослов'янських народів, майже до ХХ ст. були рослинне волокно, вовна, шкури тварин (з хутром і без нього), у незначній кількості — стеблини та кора рослин, дерево, метали. Вирішальну роль у виборі сировини, особливо в докапіталістичний період, відігравали природне середовище та пов'язаний з ним характер виробничої діяльності.

В районах, де вирощувались луб'яні культури (коноплі, льон), для ткацтва використовували рослинне волокно. Льон культивували переважно на Українському Поліссі та в західних областях, коноплі — на Полтавщині та Чернігівщині. Ці культури збирали майже на кожному селянському городі.

Сировиною тваринного походження була вовна, в основному овеча. Із рослинного волокна та з вовни одержували прядиво, з якого або відразу ж ткали (рідше в"язали чи плели) окремі елементи одягу, або ж спочатку виготовляли тканину, з якої потім шили одяг. Спеціально оброблене овече хутро використовували для зимового одягу та чоловічих шапок, а шкіру свійських тварин — для взуття. Дерево, лико, повсть уживалися значно менше. З лика плели взуття. Зі стеблин рослин та повсті робили чоловічі головні убори. В окремих районах Закарпаття з дерева майстрували взуття. У Прикарпатті та Карпатах метали використовували для різноманітних прикрас.

Особливо поширеною технікою виготовлення матеріалів для одягу було домашнє ткацтво. Саморобні тканини — основний матеріал селянського вбрання на значній території України XIX — початку XX ст., яскравий показник рівня матеріальної культури населення. Розвиток ткацтва зумовлювався багатьма соціально-економічними чинниками, побутовими, господарськими потребами, а також наявністю необхідної сировини.

Перелік питань для поточного контролю

1. Що було сировиною для матеріалів традиційного одягу українців?
2. Як використовувалася сировина тваринного походження для одягу українців?
3. Як використовувалося дерево для одягу?
4. Яку роль відігравало ткацтво у пошитті українського костюма?

Тема 6. Національний костюм.

1598 року венеціанець Чезаре Вечелло, одним із перших європейців, у своєму каталозі «Давньої і сучасної одяжі з усього світу» дав опис чоловічого костюму русинів (українців):

«Русь має кордони з московитами, лівонцями та литовцями. Провінції ці між собою часто воюють... Русини носять високі шапки, з прикрасою зверху, Їхня довга одежа має застібки на грудях аж до пояса, піврукави і дуже високий комір. У бою вони здебільшого користуються луком та шаблею».

Багатство української культури та українського костюма його особливості описані в багатьох наукових працях як українських так і зарубіжних дослідників. У ХІХ ст. одяг українців описав Антоній Якса-Марцинківський. За його словами, найкраще одягалися по ліву сторону Ірпеня. Традиційний чоловічий костюм українців має схожість з іншими східнослов'янськими - російським та білоруським. Основу чоловічого одягу становлять сорочка, шита з конопляного або лляного полотна і вовняні або суконні штани. Сорочка, що надягається на тіло, часто служить і верхнім одягом. Відмінною особливістю української чоловічої сорочки є розріз спереду (пазушка), прикрашений вишивкою. За конструкцією ворота сорочки розрізняються - зі стоячим, відкладним коміром або без коміра. Варіант сорочки в цьому випадку збирають у збірку, її обшивають тасьмою або вузькою смужкою матерії, таким чином виходить низький стоячий комір, який українці пришивають до коміру сорочки не згори, а знизу. Відомий українцям і широкий відкладний комір.

Основу українського жіночого костюма становить сорочка - кошуля. Вона довше чоловічої і складається з двох частин - нижня частина (підтічка) шиється з більш грубої матерії. Рубахи українських горян-бойків та лемків кроїлися з двох частин і надягалися окремо. Зустрічаються в українців і цільні сорочки (додільні) - саме вони вважаються у жінок ошатними та святковими. Відмінна риса української жіночої сорочки - звичай прикраси поділу, кайми (подподольніци) сорочки вишивкою, тому що його було видно з під верхнього одягу.

Так само прикрашалися й рукави сорочки, особливо в місцях з'єднання рукава з плечем, де полик (уставка) являв собою частіше вишитий шматок

матерії чотирикутної форми. Широкі рукави сорочки закінчувалися манжетом (чохла) у зап'ястя. За давніх-давен заведеним звичаєм, східнослов'янські дівчата до п'ятнадцяти років і навіть до самого весілля носили тільки підперезану сорочку; надягання поясного одягу (поневи) пов'язувалося з заміжжям і переходом в розряд жінок. Понева – загальнослов'янський елемент традиційного одягу, що прикриває тіло жінки ззаду і закріплюються на талії. У українців існувало три різновиди цього типу одягу: повсякденні без малюнка запаска, дерга та святкових наряд у велику клітку - плахта. Дерга складалася з трьох зшитих довгими сторонами полотнищ, що утворюють собою смугу тканини в 3 м шириною і 60-70 см завдовжки, що охоплює корпус жінки ззаду і підв'язаних поясом. Оскільки дерга - повсякденний одяг, її шили з чорної або незабарвленої тканини, нічим не прикрашаючи. Українська запаска відрізнялася від дерги тим, що до її верхніх кутів часто пришивалися тасьми, які зав'язувалися на талії. Зазвичай носили дві запаски, часто – різного кольору: один (позадниця, задниця) прикривала тулуб позаду, інша (попередниця) - вже перша, надівалася спереду - її частіше заміняли передником. Запаску виготовляли з якісної і тонкої вовняної та однотонної тканини синього, зеленого, червоного кольору. Плахта як святковий одяг виготовлялася з тканини картатого орнаменту; її вручну вишивали вовняними або шовковими нитками. У ранній період відомі плахти, шиті з шовкової матерії або із золотої і срібної парчі.

Перелік питань для поточного контролю

1. Особливості культури і побуту Поділля. Взаємовплив української та польської культур.
2. Різноманітність комплексів народного одягу Середньої Наддніпрянщини.
3. Комплекс чоловічого одягу Київщини та Черкащини.
4. Комплекс жіночого одягу Київщини та Черкащини.

5. Чоловічий одяг Північно-Західного Поділля та Східних районів Поділля.
6. Жіночий одяг Північно-Західного Поділля та східних районів Поділля.

Тема 7. Народний одяг Полісся та Волині.

Волинська область. Кінець XIX – початок XX ст.

Волиняни — етнографічна група українців які мешкають на Волині. До цього етнографічного регіону відносяться землі колишніх князівств: Перемишлянського, Белзького, Бузького. Межу можна провести від Бродів, Золочева, Львова до Самбора, Старої Солі.

Чоловічий стрій

Конопляна сорочка або кошуля, шили її зі зборами, коміром, *установками* (подвійними плечами), рукави були з *дудицями* (вузькими обшивками), які зав'язувались тороками чи шнурком. Розріз на грудях був доволі довгий (до живота). Комір заціпали мідною *шпонкою* або гарусною червоною стрічкою. Рукава та пазушину тут ніколи не вишивали кольоровими нитками. Сорочка була довжиною до колін або і ще нижче. Сорочку в деяких місцях заправляли в штани, а в інших носили поверху штанів. Сорочки господарів та парубків шилися з тонкого полотна, а хлопчиків-пастушків з грубого (дванадцятки). Штани шилися з того самого полотна з паском і заціпалися на гудзик. На голові носили солом'яні *капелюхи*. З подвір'я чоловіки виходили завжди з покритою головою.

Зверху по сорочці носили *сукману* (чорну, білу, сіру). Також носили *серм'ягу* (*свитку, гуню*) пошиту до стану з коміром-стійкою і з трьома зборами по боках. Замість карманів були прорізи з клапанамі. По швах серм'яга була обшита шнурками. На Перемишлянщині носили *гуню*. В львівському повіті носили зверху *полотнянки* з полотна. Старші чоловіки, господарі та парубки носили зверху *опончу*. Опонча мала крій сіряка, але шилася вільнішою та з

бородицею. Жіночі, чоловічі, парубоцькі та сіряки дівчат мали свої мотиви оздоблення. Сіряки та опончі мали біля коміра пришиті *бовтиці*, які закидали за плечі. Зимою чоловіки носили з білого чи сірого сукна *холошні*, крій яких був такий самий, як і крій полотняних штанів.

Зимою носили довгі кожухи з чорного хутра пошиті завжди до стану з коміром-стійкою або викладним. Кожух заціпався на мілкі гудзики та був вишитий шовком. Кожух належав до строю, тому його могли одягати в великі свята також і влітку, на Петрівку. До строю обов'язково належав пояс, найчастіше малиновий.

Шапки носили *на завісах*, з чорного, рідше з сивого каракуля з суконним верхом. Волосся на голові брили, залишаючи зверху *чуприну*. Бороди запускали тільки діди, вуса носили всі.

На ногах носили шкапові *чоботи* руського крою. Чоловічі чоботи були з круглими носами, а жіночі з гострими.

Жіночий стрій

Жінки носили полотняні сорочки та спідниці. Сорочки жіночі мали крій подібний до чоловічих, тільки з меншим розрізом на пазусі. Сорочки не вишивалися кольоровими нитками і вставки були зовсім білі. На шиї носили різнокольорові скляні коралі, а також мідний хрестик та менталик (медальйон). Спідниці носили також з полотна, тканого в білі та небесні смуги — *дими*. Спідниці з фабричного сукна називалися — *фартух*. Жінки та дівчата носили до спідниць білі полотняні передники. Дівчата заплітали волосся в дві коси, викладали їх на голові вінком та прикрашали квітами. Жінки покривали голову в'язаним чепцем та зверху повязували хустку так, щоб на макушці видно було чепець. В свята жінки одягали перемітки або рантухи. Верхнім одягом жінок були сіряки або переважно білі свити, подібні на чоловічі, тільки відрізнялися вони незначно кроєм та оздобленням. Заможні жінки носили подібні на міщанські сині *катанки*. Кожухи жінки носили рідко, переважно покриті синім сукном *бекеші*, підшиті частіше

білим каракулем або лисячим хутром. На ногах носили чорні чоботи руського крою.

*Коби мені не чепець, не червона хустка,
Я би собі погуляла, як на воді гуска.*

Поліський стрій вирізняється серед інших червоно-білими кольорами. На голові жінки носили кибалок або очіпок, який пов'язували наміткою. На кінцях намітка була оздоблена червоними смужками. Жінки носили спідниці (літники), зверху носили приталені свитки. В вишивці домінували прості геометричні узори червоного кольору з добавкою синього або чорного. На Поліссі жіночі сорочки не вишиваються або вишиваються тільки червоною заповнювочкою та дуже простим орнаментом.

Перелік питань для поточного контролю

1. Характерні особливості народних костюмів Полісся та Волині.
2. Чоловічий одяг Полісся.
3. Жіночий одяг Полісся.
4. Чоловічий одяг Волині.
5. Жіночий одяг Волині.

Тема 8. Народний одяг Слобожанщини, Полтавщини та Півдня

Козаки носили широкі штани, каптан підперезаний поясом, поверх каптана носили черкеску з відкидними рукавами, на голові носили високі шмушеві шапки з суконим верхом.

Жіночий одяг

Жінки носили просту дергу чорного або коричневого кольору або сукону плахту в клітинку (клітки були червоного, синього кольору). Клітинки в плахтах вишивали часто шовком, а за козацьких часів срібною або золотою ниткою. На Полтавщині носили плахти жовтого, а на Чернігівщині зеленого кольору. Спереду носили яскравого кольору фартух. Зверху одягали свиту

або корсетку, а зимою кожух. Ще раніше носили кафтан з відкидним коміром розшитий червоними нитками. На ногах носили червоні, жовті або зелені чоботи.

За козацьких часів сорочки вишивали шовком.

Дівчата в косу заплітали стрічку. Жінки носили на голові парчовий або шовковий очіпок. На Лебединщині довгасті «кораблики», на Охтарщині круглі очіпки.

Одяг шляхти

Малоруська шляхта носила одяг з шовку, бархату, тонкої шерсті, яка поставлялась з Польщі, Угорщини, Туреччини, Росії. Пани носили вишиті на рукавах та на подолку червоною бавовною або шовком лляні *сорочки*, зверху по сорочках обгортали стан *плахтою*, і по плахті носили шовкові або парчові *передники*. На шиї носили кілька ниток *коралів* або *мониста*, або перли і кілька рядів золотих монет з золотим або срібним хрестом з коштовним камінням, замість хрестів носили також дукач, іконку або медальйон. Зверху по сорочці носили шовкові або бархатні *юбки* без рукавів, розшиті золотими шнурами, зверху на юбки одівали *кунтуші* з вузькими рукавами. Кунтуші шились з парчі або штофної тканини в великі квіти. *Літні кунтуші* мали атласні підкладки і обшивки. *Зимові кунтуші* були підбиті дорогим хутром та обшивались соболям. *Чоботи* носили червоні сафянові, розшиті шовком і канітеллю зі срібними підківками. Літом носили сафянові *черевики*. Літом на голові жінки носили бархатні *кораблики*, обшиті соболям, зимою круглі атласні або бархатні шапочки з дорогим хутром. Старші жінки зверху по шапочці повязували *намітку*. Зимою носили *шуби* і *муфти* з лисиці чи соболя, такі шуби покривались зверху дорогими тканинами.

Панянки (Паночки) носили тільки шовкові *плахти*, *передник*; як верхній одяг були вузькі *корсети*, з бархату чи штофу, обшиті золотими шнурками. Зверху носили атласні, а також бархатні або парчеві з яскравою підкладкою *кунтуші*, обшиті шнурками. Волосся зачісували гладко в косу з стрічками. На руках носили золоті перстені з коштовним камінням. На ногах

носили *черевики* з тонкого сафяну, розшиті канітеллю. В руках тримали вишиту червоним шовком *хустку*. Румян та білил ніколи не вживали.

Одяг посполитих

Посполиті носили *свитки* (чорні, білі, сірі) з сукна. Свитку з капішоном називали — *кобеняк*. Зимом носили *кожухи*, багатші носили *байбарак* — кожух покритий сукном. На голові носили смушеві *шапки*, на ногах *чоботи*. Як верхній одяг носили також сині або червоні шерстяні *кушаки*. *Шаровари* носили шерстяні або лляні. *Сорочки* на рукавах та на комірах були завжди вишиті червоною бавовною.

Жінки носили шерстяні *плахти* і до плахт запаски або *передники*. Як верхній одяг носили бавовняні або суконі *кафтани*, багатші носили бархатні. Верхнім одягом була *свитка* з китайки чи сукна. На ногах носили червоні або жовті сафянові *чоботи*. Старі жінки на голові носили *намітки*, а заміжні *хустки*. Дівчата носили на шиї до десяти ниток *мониста*, з золотими чи срібними дукачами а також скляні буси та коралі. На ногах літом дівчата носили *черевики*, а зимою *чоботи* з сафяну. На голові носили стрічки та живі квіти. Носили також багато перстенів та сережок. Такий самий одяг носили жінки запорозьких козаків.

Запорожці носили дорогі *кафтани* та *зипуни*, розшиті на грудях та на рукавах золотим шнуром. *Шаровари* носили червоні, шириною до 5 аршинів, підпоясані *шовковим поясом*.

Перелік питань для поточного контролю

1. Традиційні вбрання населення Слобожанщини і Полтавщини.
2. Взаємовплив культур українського, російського, молдавського та інших народів південних областей України.
3. Чоловічий одяг Слобожанщини і Полтавщини.
4. Жіночий одяг Слобожанщини і Полтавщини.
5. Чоловічий одяг Південних областей.
6. Жіночий одяг Південних областей.

Тема 9. Народний одяг Карпат.

Буковина. Кінець XIX – початок XX ст.

Дівочий костюм.

Сорочка з суцільними широкими рукавами, пришитими по основі, прикрашена вишивкою. Безрукавка вишита кольоровими узорами з кольорової шерсті. Опинка, обгортаюча бедра, із домотканної шерсті тканини, вишита нитками жовтого і оранжевого кольорів. Головний убір - «кода» - зроблений із картий, обшитого тканиною, прикрашений бісером, кольорами та стрічками. Зверху прикріплений пучок ковила. Різнокольорові скляні буси покривають шию. Шкіряні черевички - жовтого кольору, на гудзиках з красивим орнаментом.

Костюм юнака.

Довга сорочкака із домотканного полотна, одівалась поверх штанів, підперезувалась широким шкіряним поясом. Безрукавка і сердак прикрашені аплікацією із шкіри. Вузькі «постоли» - штани із білого полотна вишиті на штанині. Одяг був колоритной, прикрашався різнокольоровою вишивкою, плетінням, аплікаціями із шкіри, металічними пістонами. Головні убори були прикрашені квітами, різнокольоровими стрічками, пером та ін. Постоли, прив'язувались до ноги шнурками - «волоками».

Жіночий костюм.

Сорочка «довгань» із домотканного полотна. Сорочка прикрашена «пазухой» - зіткана із червоних ниток квадратом біля вирізу на грудях. Рукави на плечі вишиті багатокольоровими ромбами. Вздовж рукавів вишивка із різнокольорових ромбів. Безрукавка - з зубцями внизу прикрашалась вишивкою і тесьмою. Фартух - «плат» оздоблений різнокольоровими стрічками і мережевом. Вінковоподібний головной убір прикрашений кольорами та бісером. На шиї - «ссянка» у вигляді широкої стрічки, прикрашеної бісером.

Чоловічий костюм.

Коротка сорочка із домотканного полотна. Плечики оздоблені вишивкою білими нитками. Широкі штани «гачі» з білими тороками внизу. Сорочка і штани підперезані широким шкіряним поясом - «чересом» з орнаментованими тисненими узорами. Постоли, як жіночі, так і чоловічі з орнаментом і прикрашені кольоровим металом.

Жіночий костюм.

Сорочка із домотканного полотна. Шерстяна безрукавка – прикрашена кольоровими нитками, шнурками та кружевом. Білий кабат росшитий чорним шнуром. Сорочка та передник вишиті різнокольоровою ниткою хрестиком. Полосата спідниця із домотканної тканини являється вдалим доповненням ансамблю. Вишита полотняна хустина одівається на головний убір червоного кольору з бахромою, який називається «бавниця». Оригінальної форми постоли з пряжками взуті на білі онучі. Прикраси: гердани і яскраве намисто.

Чоловічий костюм.

Сорочка на кокетці з відкидним комірцем. На пазусі, комірці і манжетах вишивка. Штани вузькі, темного кольору, повсякденні - із домотканного полотна, святкові - переважно фабричні. Кафтан - «каптан» із білої домотканної шерсті, прикрашений кольоровими шнурами та аплікацією із сукна та шкіри. Войлочна шляпа прикрашена стрічкою, квітами і пером. Шкіряні чоботи жовтого кольору з багатим орнаментом.

Перелік питань для поточного контролю

1. Характерні особливості костюмів населення Карпатського регіону: Прикарпаття, гірських районів Карпат та Закарпаття.
2. Чоловічий та жіночий одяг етнічних груп західних областей: гуцулів.
3. Чоловічий та жіночий одяг бойків.
4. Чоловічий та жіночий одяг лемків.

Тема 10. Народний одяг Івано-Франківщини.

Гуцульські вишивки характеризуються різноманітністю геометричних та рослинних візерунків, безліччю композицій, багатством сполучень квітів, головним чином червоного з жовтим та зеленим, причому домінує червоний колір. Два або три відтінки жовтого кольору прояснюють вишивку і додають їй золотавий відблиск. Для вишивок Закарпаття характерним є мотив зигзаг ("карлючка") у різних техніках виконання.

Кольорова гама вишивок досить широка: червоний сполучається з чорним (при цьому виділяється один колір - чорний або червоний), застосовуються як білі, так і багатоколірні орнаменти.

В Україні вишивкою прикрашали рушники, фіранки, жіночий і чоловічий одяг. Особлива увага приділялася рушникам - стародавнім талісманам дому, сім'ї. У давнину рушник, вишитий відповідними візерунками-символами, був невід'ємним атрибутом багатьох обрядів: з рушником приходили до породіллі вітати появу на світ нової людини, зустрічали і проводжали дорогих гостей, справляли шлюбні обряди, проводжали в останній путь, прикрашали ікони і накривали хліб на столі. Рушники були своєрідним освяченням початку справи і його закінчення.

Перелік питань для поточного контролю

1. Характерні особливості народного одягу населення Івано-Франківщини.
2. Чоловічий одяг етнічних груп Івано-Франківщини: гуцулів, бойків, покутян, попільців.
3. Жіночий одяг етнічних груп Івано-Франківщини: гуцулів, бойків, покутян, попільців.

Перелік питань контрольних робіт.

Контрольна робота 1.

Варіант 1.

1. Характерні особливості костюмів Стародавньої Греції.
2. Жіночий костюм Стародавнього Риму.
3. Чоловічий костюм епохи Відродження.

Варіант 2.

1. Характерні особливості костюмів Стародавнього Риму.
2. Чоловічий костюм Стародавньої Греції.
3. Жіночий костюм Західної Європи XI-XIII ст.

Варіант 3.

1. Характерні особливості костюмів епохи Відродження.
2. Жіночий костюм епохи Відродження.
3. Чоловічий костюм Західної Європи XI-XIII ст.

Контрольна робота 2.

Варіант 1.

1. Український костюм, як джерело вивчення етнічної історії.
2. Основні види матеріалів та техніка їх виготовлення.
3. Поясний та нагрудний одяг.

Варіант 2.

1. Естетичні властивості матеріалів одягу.
2. Сорочка – найдавніший елемент українського натільного одягу.
3. Верхній літній та зимовий одяг.

Варіант 3.

1. Формування основ специфіки українського костюму.
2. Способи декорування одягу, орнаментация та колорит оздоблення одягу.
3. Головні убори, взуття, пояси, прикраси.

Методи навчання

Вербальні	Пояснення, розповідь, бесіда.
Наочні	Показ, демонстрація ілюстрацій костюмів; перегляд балетних вистав, кінофільмів; відвідування концертних виступів мистецьких колективів, конкурсів, фестивалів; перегляд виставок в музеях міста; культпоходи в музично-драматичний театр на перегляд вистав.
Практичні	Виконання ескізів елементів костюмів.
Стимулювання інтересу до навчання	Участь студентів у студентських науково-практичних конференціях кафедр університету, Всеукраїнських, Міжнародних конференціях.

Методи контролю

Усний контроль	Фронтальне опитування, індивідуальне опитування, співбесіда, колоквиум.
Практичний контроль	Семінарські заняття, контрольні письмові роботи, тестування, письмовий іспит.
Самоконтроль	Самостійний пошук помилок; уміння самостійно оцінювати свої знання; визначення пріоритетних напрямків власного навчального процесу; самоаналіз.

Поточний контроль

- 5 балів – демонстрація студентом високого рівня мислення під час усної відповіді. Студент володіє термінологією. Достатньо вичерпна відповідь на запитання, наведення прикладів тощо.
- 4 бали – студент даючи відповідь, достатньо володіє знаннями, правильно відповідає, але з кількома неточностями.

- 3 бали – посередня відповідь зі значною кількістю певних недоліків, але яка задовольняє мінімальні критерії.

-2 бали – дуже посередня відповідь студента зі значною кількістю грубих помилок, яка не задовольняє мінімальних критеріїв.

Самостійна робота

Складання власних ескізів

- 5 балів – виконані всі вимоги до складання ескізів: послідовність виконання тощо.
- 4 бали – виконані всі формальні вимоги до складання ескізів з деякими неточностями.
- 3 бали – основні вимоги виконані, але при цьому допущені деякі недоліки, певні неточності.
- 2 бали – є суттєві відступи від вимог, зокрема: непослідовність виконання.
- 1 бал – завдання недостатньо виконане, або взагалі не виконане, виявляється істотне незрозуміння завдання.

Критерії оцінювання знань, вмінь і навичок студентів з навчальної дисципліни при підсумковому контролі

А	відмінно	1. Демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу з дисципліни. 2. Достовірний рівень розвитку умінь і навичок. 3. Правильно й обґрунтовано формулює практичні висновки. 4. Вільно володіє науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв'язки.
В С	добре	1. Демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу. 2. Уміє застосовувати набуті знання щодо конкретно

		<p>поставлених завдань.</p> <p>3. Нечітко формулює загалом правильні відповіді.</p> <p>4. Допускає несуттєві помилки та неточності.</p>
D	задовільно	<p>1. Володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно.</p> <p>2. Допускає істотні пропуски у відповіді.</p>
E		<p>3. Не завжди вміє застосовувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій.</p> <p>4. Інколи невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки.</p>
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	<p>1. Не володіє достатніми знаннями навчального матеріалу.</p> <p>2. Допускає істотні помилки у відповіді.</p> <p>3. Не вміє застосовувати набуті знання.</p> <p>4. Невірно формулює основні теоретичні положення.</p>
F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	<p>1. Не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок</p>

Методичне забезпечення

Відеоматеріали. Відеоапаратура. Компакт-диски. Інтернет Web-сайт.

14. Рекомендована література

1. Василенко К.Ю. Українські народні танці для дітей / Л.А.Бондаренко. – К.: Музична Україна, 1985.

2. Зайцев Є. Основи народно-сценічного танцю / Є.Зайцев, Ю.Колесніченко. – Вінниця: Нова книга, 2007. – 416 с.
3. Крихівець М.Д. На шкільному святі / М.Д. Крихівець. – К.: Мистецтво, 1973. – 130 с.
4. Опыт работы над детским хореографическим спектаклем / академия педагогических наук РСФСР. – М.: Издательство Академии педагогических наук РСФСР, 1951.
5. Станішевський Ю.А. Хореографічне мистецтво / Ю.А.Станішевський. – К.: Радянська школа, 1969. – 89 с.
6. Стасько Б. Український народний одяг (західні етнографічні регіони): навчально-методичний посібник / Б.Стасько, Н.Марусик. – Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ЦТТ, 2009. – 120 с.
7. Стасько Б. Танці з Прикарпаття / Б.Стасько. – Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ЦТТ, 2008.
8. Стасько Б. Хореографічне мистецтво Івано-Франківщини / Б.Стасько. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2004. – 312 с.
9. Українські народні танці / академія наук Української РСР. – К.: Видавництво Академії наук Української РСР, 1962. – 359с.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ “ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА”**

**Навчальний план
з курсу
“Методика викладання класичного танцю”**

напрямок підготовки 6.010102 Початкова освіта
Педагогічний факультет

Івано-Франківськ – 2017 р.

Навчальний план «Методика викладання класичного танцю»

(назва навчальної дисципліни)

для магістрантів (бакалаврів) за напрямом підготовки 013 «Початкова освіта», спеціальністю «Початкова освіта».

„___” _____ 2017 р.

Навчальний план складений проф. Коваль П.М.

Навчальний план схвалений на засіданні кафедри фахових методик і технологій початкової освіти (протокол № _____ від _____ 2017 р.)

Завідувач кафедри _____ **Луцан Н.І.**
підпис прізвище, ініціали

Затверджено науково-методичною радою педагогічного факультету (протокол № _____ від _____ 2017 р.)

Голова науково-методичної ради педагогічного факультету _____ **Кондур О.С.**
прізвище, ініціали

Директор / Декан _____ **Рєга О.С.**
підпис прізвище, ініціали

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
Мета та завдання дисципліни
«Методика викладання класичного танцю»

Метою даного курсу – є підготовка студентів до самостійного проведення уроків класичного танцю в дитячих та дорослих хореографічних колективах, з врахуванням специфічних задач, умов і контингенту учасників хореографічних колективів різних типів і видів танцювального мистецтва (студія або ансамбль класичного танцю, народного танцю, народного танцю, естрадного і джаз танцю та ін.; балет театру); підготовка висококваліфікованих викладачів хореографічних дисциплін в новітніх мистецьких закладах освіти, середній та вищій школі.

Основні завдання курсу.

Пізнавальні – студенти повинні знати:

- цілі та задачі дисципліни;
- як виникла та становилась система класичного танцю;
- як розвивалась та збагачувалась його теорія і методика викладання;
- термінологію, виразні засоби, основні вимоги класичного танцю;
- методику побудови уроку;
- значення, послідовність виконання вправ exercise біля опори та на середині залу;
- частини уроку, їх тривалість в залежності від вікових особливостей учасників колективу;
- методику подачі нового матеріалу;
- методику складання комбінацій exercise та allegro;
- педагогічний досвід видатних викладачів класичного танцю;
- методику підготовки викладача до уроку;
- можливості розвитку виконавської майстерності та використання акторської майстерності на уроках класичного танцю.

Методичні – студенти повинні оволодіти:

- методикою виконання рухів (згідно програми);
- знанням типових помилок при виконанні рухів та прийоми їх подолання;
- принципами поєднання рухів та складання комбінацій;
- вмінням вибудовувати навчальний матеріал в логічній послідовності;
- принципами зміни музичної розкладки рухів;
- принципами музичного оформлення уроку;

Практичні – студенти мають набути навиків:

- постановки тулубу, ніг, рук, голови та їх координації;
- виконання рухів exercise біля опори. На середині залу, allegro;
- побудови поз;
- виконання різноманітних обертів;
- виправлення помилок характерних певним рухам, вправам;
- складання комбінацій exercise біля опори .на середині залу, allegro;
- проведення уроку та окремих його частин;

- підбору музичного супроводу до уроку.

Програма курсу

Методика виконання елементарно-тренувальних рухів класичного екзерсису.

Рухи людського тіла як мистецтво.

Методика викладання злитих рухів – temps lie

Характеристика особливостей методики викладання класичного танцю.

Характеристика особливостей методики викладання класичного танцю Лариси Цветкової.

Класифікація рухів класичного танцю за функціональним призначенням (тренувальні, технічно-складні, зв'язувально-допоміжні рухи або танцювальні кроки).

Характеристика складних рухів та обертів.

Характеристика зв'язувальних рухів та танцювальних кроків.

Методика викладання технічно – складних та зв'язувально-допоміжних рухів класичного танцю.

Методика викладання технічно складних стрибків.

Методика викладання зв'язувально-допоміжних рухів класичного танцю.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Теорія та методика класичного танцю

Тема1. Формування та розвиток системи класичного танцю

Класичний танець – першооснова хореографічного мистецтва. Театральний танець, перші спроби його осмислення в Італії, розвиток у Франції. Створення термінології. Подальше формування системи класичного танцю. Збагачення виразних засобів класичного танцю новими формами народної, сучасної хореографії.

Тема2. Основні вимоги класичного танцю

Розгорнутість, її естетичні функції. Значення розгонуності при оволодінні школою класичного танцю. Гнучкість, її розвиток. Танцювальний крок, його розвиток. Апломб, роль тулубу, рук, ніг, голови у вихованні апломбу. Стрибок, балон та елевація. Музичність, єдність музики та хореографії.

Тема3. Термінологія класичного танцю

Виникнення та формування термінології. Основні елементи, терміни, поняття класичного танцю. поняття: en face, epaulement, crouse, efface, en dehors, en dedans. Елементи: battement, ronds, port de bras. Пози: crouse, effacee, attitude та ін. Положення рук: arroundi, allonje. Зв'язуючі рухи: temps lie, pas de bouree та ін.

Тема4. Принципи побудови комбінувань

Визначення мети і завдань вправи. Поступовість викладання матеріалу, відповідність програмним вимогам. Логічність поєднання окремих елементів у одній комбінації. Підбір музичного оформлення, його відповідність завдання та характеру вправи. Технічне опанування комбінації.

Тема5. Розвиток координації рухів на уроках класичного танцю

Координація як неодмінна умова оволодіння школою класичного танцю. Поступовість в освоєнні координації, необхідність її свідомого опрацювання.

Тема6. Розвиток музичності у процесі оволодіння основами класичного танцю

Єдність руху і музики в її елементарній формі на початковому етапі навчання. Організація рухів в умовах певного темпу і ритму, поступове ускладнення музичного оформлення відповідно до розвитку рухів і вправ. Різноманітність форм взаємозв'язку музики і танцю.

Тема7. Методика та принципи побудови екзерсису біля станка

Визначення мети і завдань екзерсису, обсягу програми, врахування раціональності м'язового навантаження. Визначення нового матеріалу та його поєднання з раніше засвоєними рухами. Логічність побудови комбінацій, змістовна насиченість в загальному контексті екзерсису.

Тема8. Музичне оформлення уроку класичного танцю

Роль музики, її образного та емоційного змісту для виховання музичності і виразності виконання. Ясність, зрозумілість, завершеність мелодій, чіткість метроритмічних формул, змістовність – необхідні вимоги до музичного оформлення. Методи музичного оформлення уроку.

Тема9. Методика та принципи побудови екзерсису на середині залу

Визначення мети, завдань екзерсису, обсягу програми. Значення зв'язуючих вправ, танцювальних елементів у комбінаційних сполученнях на середині залу. Велике адажіо як сполучення рухів, спрямованих на розвиток музичності, акторської майстерності, технічності виконання класичного танцю.

Тема10. Методика вивчення та виконання рухів класичного танцю

Методика постанови тулубу, ніг, рук, голови. Позиції ніг, правила та послідовність вивчення. Формування вірного положення китиць, позиції рук.

Вивчення рухів класичного екзерсису обличчям до станка, пізніше – тримаючись однією рукою у напрямках вбік, уперед, назад. Опанування методики виконання вправ екзерсису на середині залу. Основи виконання вправ allegro.

Опанування техніки виконання рухів класичного танцю, виконання комбінувань, розгляд принципів їх ускладнення, згідно з програмою навчання. Подальше оволодіння основами класичного танцю, навичками координації рухів. Робота над технікою, музичністю виконання вправ, здобуттям апломбу, елевації.

Завершення роботи над постановою рук, ніг, голови, тулубу, оволодіння рухами і вправами класичного танцю, навичками виконання екзерсису біля станка на пів пальцях. Ускладнення координації на середині залу (поєднання рухів, положень, поз, port de bras, підготовча робота над обертанням.

Вивчення та оволодіння технічно-складними елементами і обертаннями, „заносками” та ін. Розвиток координації рухів, поворотів голови у стрибках, музичності виконання. Удосконалення техніки виконання рухів і вправ на середині залу. Взаємовплив та взаємозалежність частин уроку.

Критерії оцінювання заліків

Національна оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Зараховано	<p>Студент знає мету та завдання рухів, їх методику виконання та викладання (відповідно навчальній програмі). Знає структуру уроку та окремих його частин, принципи складання комбінацій та принципи змін музичної розкладки рухів.</p> <p>Студент вміє визначити помилки при виконанні рухів та знає прийоми їх подолання. Вміє використовувати різноманітні педагогічні методи та прийоми.</p> <p>Студент досконало володіє технічними (виконавськими) навичками. Володіє навичками складання комбінацій, педагогічної роботи.</p> <p>Студент демонструє високий рівень виконавської та акторської майстерності. До виконання поставлених задач підходить творчо.</p>
Не зараховано	<p>Студент частково знає мету та завдання рухів. На низькому рівні знає методику виконання та викладання рухів (відповідно навчальній програмі). Частково знає структуру уроку і взагалі не знає структуру окремих його частин. Майже не знає принципи складання комбінацій та принципи музичної розкладки рухів і відповідно не може застосувати їх на практиці.</p> <p>Студент майже не може визначити помилки при виконанні рухів і відповідно не знає</p>

	<p>приймів їх подолання. Вміє використовувати педагогічні методи та прийоми на низькому рівні.</p> <p>Вміє використовувати педагогічні методи та прийоми на низькому рівні.</p> <p>Студент володіє технічними (виконавськими) навичками на низькому рівні.</p> <p>Студент демонструє низький рівень виконавської та акторської майстерності.</p>
--	--

Методи навчання

Комплексне використання різноманітних методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяють розвитку творчих з особистості майбутнього фахівця з хореографії з урахуванням індивідуальних особливостей учасників навчального процесу й спілкування

З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу. Це, наприклад, комп'ютерна примітка навчального процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання опрацювання дискусійних питань, кейс-метод тощо).

На заняттях з хореографічних дисциплін переважно викладач використовуються такі методи навчання: словесні, наочні, практичні, індуктивні, дедуктивні, репродуктивні, проблемно-пошукові, методи стимулювання, методи контролю.

Методи контролю

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системне всебічності та професійної спрямованості контролю.

Використовуються такі методи контролю, які мають сприяти підвищенню мотивації студентів-майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається усному та практичному контролю.

Список використаних джерел

1. Базарова Н. Классический танец. – Л.: Искусство, 1975.
2. Базарова Н., Мей В. Азбука классического танца. – Л.: Искусство, 1983.
3. Балет. Энциклопедия. – М. Советская энциклопедия, 1981.
4. Баришнікова Т. Азбука хореографія. – М.: Рольф, 2001.
5. Бахрушин Ю. История русского балета. – М., 1977.
6. Березова Г. Класичний танець в дитячих хореографічних колективах. – К.: Музична Україна, 1977.
7. Ваганова А. Основы классического танца. – Л.; Искусство, 1980.
8. Ванслов В. Балеты Григоровича и проблемы хореографии. – М.: Искусство, 1971.
9. Волынский А.Л. Книга ликований. Азбука классического танца. – СПб.: 2008с – 352 с.
10. Головкина С.Н. Уроки классического танца в старших классах. – М.; Искусство, 1989.
11. Грибач Л.Б. Музичний супровід до занять у дитячому хореографічному колективі. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2006.
12. Колесниченко Ю.В. Инструменты хореографа. Терминология хореографии/ Ю.В. Колесниченко. – К.: Кафедра, 2012. – 660 с.
13. Костровицкая В. Сто уроков классического танца. – Л.: Искусство, 1981.
14. Костровицкая В. Писарев А. Школа классического танца. – Л., 1986.
15. Костровицкая В.С. Классический танец. Слитные движения. Руки: Учебное пособие. – СПб: 2009. – 128 с.
16. Мессер А. Уроки классического танца. – М.: Искусство, 1967.
17. Смирнова М. Основные элементы классического танца. – М.: 1979.
18. Тарасов Н. Классический танец. – М.; Искусство, 1980.
19. Цветкова Л.Ю. Методика викладання класичного танцю: Підручник. – К. Альтпрес, 2005.
20. Шиліна О.О. Термінологічний словник. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2007.
21. Чекетти Г. Полный ученик классического танца./Грциозо Чекетти; пер. с итал. Е. Лысовой. – М.: АСТ:Астрель, 2007. – 504.
22. Ярмалович Л. Классический танец. – Л.: Музыка, 1986.

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра фахових методик і технологій початкової освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор

“ ____ ” _____ 2017 р.

**Навчальний план
з дисципліни**

«Методика роботи з самодіяльним колективом»

Навчальний план з дисципліни «**Методика роботи з самодіяльним колективом**»
(назва навчальної дисципліни)

для магістрантів (бакалаврів) за напрямом підготовки 013 «Початкова освіта»,
спеціальністю «Початкова освіта».

„___” _____ 2017 р.

Навчальний план складений проф. Коваль П.М.

Навчальний план схвалений на засіданні кафедри фахових методик і технологій
початкової освіти (протокол № _____ від _____ 2017 р.)

Завідувач кафедри _____ Луцан Н.І.
підпис прізвище, ініціали

Затверджено науково-методичною радою педагогічного факультету
(протокол № _____ від _____ 2016 р.)

Голова науково-методичної ради
педагогічного факультету _____ Кондур О.С.
прізвище, ініціали

Директор / Декан _____ Рєга О.С.
підпис прізвище, ініціали

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 0101 Педагогічна освіта	Нормативна
	Напрямок підготовки 6.010102 Початкова освіта	
Модулів – 1	Спеціальність: 7.01010201 Початкова освіта спеціалізація: “хореографія”	Рік підготовки:
Змістових модулів – 3		<u>2-й</u>
Індивідуальне науково-дослідне завдання Курсова робота		Семестр
Загальна кількість годин – 96		3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,5 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст	Лекції
		10 – год.
		Практичні, семінарські
		26
		Лабораторні
		Самостійна робота
		60 - год.
Індивідуальні завдання:		
Вид контролю: залік		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:
для денної форми навчання – 40% : 60%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – надання базових знань щодо методів та принципів підходу у роботі хореографічного колективу, як на початковому етапі організації, так і в період його активного функціонування, що включає в себе організаційну, навчально-виховну, творчу, концертну діяльність та шляхи формування репертуару.

Завдання навчальної дисципліни:

- визначити зміст та основні напрями діяльності керівника хореографічного колективу;
- привити навички креативного підходу до вирішення організаційних та фінансових питань стосовно діяльності хореографічного колективу;
- розширити уяву про соціально-педагогічні та художньо-творчі функції хореографічних колективів різних жанрів, напрямів та стилів;
- ознайомити з основами психолого-фізіологічних особливостей роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- роль і місце хореографічної культури в сучасному соціально-економічному просторі;
- сучасні підходи до організації хореографічного колективу;
- особливості навчально-виховного процесу в хореографічному колективі;
- принципи організації тренувальної роботи в колективі;
- вимоги до проведення екзерсису народного, класичного танців на основі сучасних танцювальних стилів;
- принципи формування репертуару хореографічних різновікових колективів;
- принципи роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку.

вміти:

- аналізувати та творчо адаптувати новітні досягнення в галузі хореографічної педагогіки;
- організувати навчально-виховну та творчу діяльність колективу;
- планувати діяльність хореографічного колективу;
- складати програму хореографічних дисциплін у відповідності до рівня хореографічного колективу, навчального закладу;
- організувати навчально-тренувальну роботу в колективі;
- формувати репертуар виходячи з специфіки колективу;
- організувати концертну та гастрольну діяльність хореографічного колективу;
- співпрацювати з державними, громадськими організаціями та установами, ЗМІ.

Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Сучасні аспекти хореографічної діяльності

Тема 1. Національна хореографічна культура України та аспекти її розвитку

- нинішній стан української культури;
- проблеми збереження національної культури;
- роль ЗМІ в піднесенні інтересу до танцю;
- фестивалі, огляди, конкурси та їх роль в пропаганді хореографічного мистецтва.

Тема 2. Танцювальний колектив як вид художньої самодіяльності

- художня самодіяльність та її функції;
- танець як синтез різних видів мистецтв;
- види самодіяльних хореографічних колективів та їх характеристика;
- напрямки роботи самодіяльних хореографічних колективів.

Тема 3. Організаційна робота зі створення колективу

- основні напрямки діяльності керівника зі створення хореографічного колективу;
- створення умов для проведення занять;
- початковий етап в організації колективу;
- підготовка керівника до проведення перших зборів та першого заняття.

Тема 4. Планування роботи хореографічного колективу

- план роботи – запорука успішної діяльності колективу;
- врахування при плануванні роботи обставин і умов в яких працюватиме колектив;
- врахування запитів учасників при плануванні роботи;
- врахування всенародних свят і визначних дат при складанні плану роботи колективу;
- репертуар хореографічного колективу.

Змістовий модуль 2. Шляхи оптимізації навчально-творчого процесу в хореографічному колективі

Тема 5. Навчально-виховна робота в колективі

- роль керівника в організації навчально-виховного процесу;
- риси характеру керівника колективу, які впливають на результативність навчально-виховного процесу;
- основні напрямки виховної роботи в колективі;
- методи виховної роботи в колективі.

Тема 6. Навчально-творчий процес в хореографічному колективі

- тренувальні вправи як необхідна умова формування хореографічної культури;
- вимоги до проведення уроку класичного танцю;
- вимоги до проведення уроку народно-сценічного танцю;
- вимоги до проведення уроку на основі сучасних танцювальних стилів.

Тема 7. Сучасні особливості постановочної роботи

- основні етапи і завдання постановочної роботи;
- методика подачі хореографічного тексту;
- взаємозв'язок музики і танцю;
- активізація навчального процесу в залежності від стилю і манери викладання.

Тема 8. Види та особливості концертної діяльності хореографічного колективу

- специфіка підготовки та особливості організації концертів, конкурсів, фестивалів;
- співпраця з державними громадськими організаціями, установами, ЗМІ;
- концертна діяльність як стимул подальшої творчої активності учасників колективу.

Змістовий модуль 3. Специфіка роботи з дитячим хореографічним колективом

Тема 9. Особливості роботи з дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку

- методичні прийоми забезпечення творчості дітей;
- психолого-фізіологічні особливості дітей дошкільного віку;
- організація занять з дошкільнятами;
- перші уроки з дошкільнятами.

Тема 10. Методика проведення занять з дітьми віком 4-5 років

- складності процесу виховання дошкільнят елементами хореографії;
- методи хореографічної роботи з 4-5-річними дошкільнятами;
- головні завдання виховного процесу з дошкільнятами 4-5 років;
- передбачувані результати виховного процесу дошкільнят віком 4-5 років.

Тема 11. Методика проведення занять віком 5-6 років

- психолого-фізіологічні особливості 5-6-річних дошкільнят;
- завдання педагога в роботі з 5-6-річними дітьми;
- комплекс рухів та побудов, рекомендованих для розучування з дітьми віком 5-6 років.

Тема 12. Методика проведення занять з дітьми віком 6-7 років

- психолого-фізіологічні особливості 6-7-річних дошкільнят;

- завдання і зміст роботи з дітьми 6-7-и років;
- комплекс рухів та побудов, рекомендованих для розучування з дітьми віком 6-7 років;
- рекомендований хореографічний репертуар для дітей 4-7-и років.

Зміст дисципліни

ВСТУП

1. Зовнішні, сценічні, професійні та фізичні дані дітей.
2. Хореографічна пам'ять та артистизм.
3. Основні завданням хореографічного мистецтва.
4. Етапи проведення занять в хореографічному колективі.

Хореографія – вид мистецтва, в якому завдяки ритмічній зміні систематизованих художньо зумовлених положень людського тіла створюються **танцювальні образи**.

Основним виражальним засобом тут є узгоджене і послідовне поєднання рухів рук, ніг, корпусу, голови, різноманітний гармонійний ритм яких фіксується в танцювальних па, позах, жестах, міміці.

Створення **пластичного малюнку**, конкретизація танцювального образу зумовлюється музикою, піснею, пантомімою, драматургією тощо.

Логічне поєднання рухів, жестів, поз у закінченні хореографічної фрази, речення, періоду – шлях до створення хореографічного **художнього образу**. Усі елементи танцю знаходяться у найтіснішому взаємозв'язку, взаємовпливу, взаємозалежності.

Хореографічне мистецтво тісно поєднується з музикою. При виконанні танцювальних рухів важливе значення має його зв'язок з метроритмічною будовою **музичного супроводу**, його темпом, динамікою тощо.

Органічний сплав виражально-зображувальних засобів танцю в поєднанні з музикою сприяють створенню мистецького **твору**, в якому відбивається бачення реального світу, дійсності у конкретно-чуттєвому відтворенні.

У хореографічному мистецтві основним матеріалом для створення образу є **лексика танцю**. Природність, безпосередність лексики – та основа, на якій простежується **єдність змісту і форми твору**.

Кожна національна хореографічна культура має певний комплекс рухів і своєрідну, специфічну манеру їх виконання.

Інтенсивний розвиток самобутнього, оригінального хореографічного мистецтва, зокрема народно-сценічного танцю, розквіт народних талантів - природне і водночас надзвичайно цінне й цікаве явище в культурному житті країни.

1. Танок завжди займав значне місце у системі естетичного виховання підростаючого покоління. Хореографічне мистецтво відіграє важливу роль у формуванні творчої, духовно багаті особистості.

Одними з найбільш масових та доступних установ, де з наймолодшого віку діти залучаються до хореографічного мистецтва, є **позашкільні навчальні заклади**, в мережі гуртків яких не останнє місце посідають **хореографічні гуртки, ансамблі танцю**.

Враховуючи все зазначене вище та завдяки пошуку нових ефективних шляхів виявлення, збереження та розвитку творчого й особистісного потенціалу дітей та учнівської молоді необхідно залучати дітей різного віку до хореографічного мистецтва з врахуванням зовнішніх, сценічних, та фізичних даних, які б дали можливість дітям повноцінно фізично і духовно розвиватися на базі хореографічного мистецтва.

При цьому необхідно створити педагогічні умови для належної підготовки дітей та підлітків у оволодінні хореографічного мистецтва, вивченні культури різних народів, історії хореографії, основ музичної грамоти, для розвитку їх художнього смаку, формування естетичних почуттів, виховання культури поведінки та спілкування, прищеплення любові до рідної Батьківщини, збагачення її культурних традицій та духовно-національних цінностей.

2. Основними завданнями занять хореографією є формування складових профільної компетентності особистості:

- *практичної*, що закладає основи хореографії; сприяє розвитку фізичних якостей; розвитку ритмічності, формуванню танцювальних умінь і навичок;
- *пізнавальної*, що забезпечує ознайомлення з поняттями та знаннями, що стосуються різних видів хореографічного мистецтва, сприяє розширенню світогляду дітей, залучає їх до синтезованого світу мистецтва, допомагає засвоїти хореографічну термінологію, ознайомитися зі світовою та національною хореографічною культурою;
- *творчої*, що забезпечує формування творчих здібностей вихованців у процесі оволодіння хореографічним мистецтвом, розвиток естетичних почуттів, смаків, емоційно-чуттєвої сфери, допомагає розвитку творчої особистості та індивідуальних здібностей на основі музичної імпровізації та творчих завдань, здатності до творчого самовираження за допомогою здобутих танцювальних навичок і вмінь;
- *соціальної*, що сприяє самореалізації в соціумі засобами мистецтва, вихованню емоційно-вольових засад особистості, позитивних якостей характеру; сприяє професійному самовизначенню та вибору майбутньої професії.
- *здоров'язберігаючої*, що забезпечує зміцнення здоров'я, гарну, струнку поставу, профілактику плоскостопості та клишоногості, зміцнення кістково-м'язового апарату, нервової системи, емоційної сфери, виховання вольових якостей та комплексу навичок, необхідних для нормальної життєдіяльності людини: координація рухів, вільне орієнтування у просторі, вправність,

спритність, швидкість реакції, гострота уваги, загальна рухливість, підвищення функціональних можливостей організму та ін.

До хореографічного гуртка зараховуються фізично здорові (згідно з медичною довідкою про стан здоров'я) дівчата та хлопці віком від 5 до 18 років.

При наборі в гурток керівник гуртка здійснює перевірку загальних фізичних та професійних даних, а саме: ритмічність, пластичність, виворотність, гнучкість, крок, стрибок, артистичність.

Групи танцювального гуртка формуються за роками навчання: **I рік (початковий рівень)** – підготовча група (5-7 років); **II рік (початковий рівень)** – молодша група (8-11 років); **III рік (основний рівень)** – середня група (12-14 років); **IV рік (основний рівень)** – старша група (15-18 років).

Кількість гуртківців у кожній групі складає 15 дітей.

Відповідно до закону «Про позашкільну освіту» заняття в кожній групі складається з двох частин по **30-35 хв.** для дітей **5-7 років** і по **45 хв.** для **інших вікових груп** та перервою між частинами 5 хв.

Для занять гуртківці повинні мати **репетиційний одяг та спеціальне взуття**.

Програма роботи гуртка передбачає на кожному етапі **розвиток техніки танцю, музично-ритмічне тренування, вивчення азбуки музичного руху, основ музичної грамоти, елементів класичного, народного, сучасного танців**.

Така різножанровість програми обумовлена необхідністю задоволення широкого спектру культурно-освітніх потреб дітей і підлітків. Ознайомлення гуртківців з різними танцювальними жанрами та стилями, створення хореографічних композицій на основі гармонійного поєднання декількох видів дозволяє розширити можливості для творчої самореалізації вихованців, урізноманітнити навчально-виховний процес, сформувані стійкий інтерес до хореографічного мистецтва взагалі.

3. Хореографія – це змістовне мистецтво, яке потребує вміння, техніки, виразності.

Музично-танцювальну природу мистецтва гуртківці засвоюють під час **постановочно-репетиційної роботи**, яка здійснюється протягом навчально-виховного процесу. Постановка танців (концертних номерів) здійснюється згідно з репертуаром, затвердженим художньою радою закладу. **Репертуар** повинен включати до себе народні танці, сучасні танці, танці змішаного типу великих і малих форм. Основними критеріями відбору танців до репертуару є їх художня цінність, змістовність, відповідність сучасним естетичним вимогам, інтересам дітей, їх віковим особливостям та виконавському рівню. Протягом навчального року рекомендується вивчити з гуртківцями **підготовчої групи – 1-2 танці, молодшої групи – 1-2 танці, середньої групи – 2-3 танці, старшої групи – 2-3 танці**.

Підсумком постановочно-репетиційної роботи є **концертно-виконавська діяльність**, яка сприяє глибшому опануванню навчального

матеріалу, розширенню творчого діапазону гуртківців. Протягом року повинно бути **від 5 до 10 виступів** гуртка.

Протягом кожного навчального року діти мають опанувати певний мінімум умінь, навиків, відомостей з хореографії. Складність та обсяг навчального матеріалу зростає відповідно до року навчання.

Основна мета навчально-виховного процесу в **групі дітей 5-7 років**: застосовуючи ігрові, активізуючі форми і методи, створювати на заняттях атмосферу, в якій дитина може радісно і невимушено працювати. Головним завданням у роботі підготовчої групи є виховання самостійності, активності, ініціативи, уяви, фантазії, музичності, прищеплення культури рухів. Діти повинні оволодіти першими навичками колективних шиків у іграх і танцях, засвоїти основні види танцювальних кроків, бігу, підстрибування і найпростіші танцювальні рухи та композиційні перебудови. Одночасно з вирішенням професійних та виховних завдань на заняттях повинні виконуватися оздоровчі функції хореографії: зміцнення здоров'я, постановка осанки, профілактика плоскостопості та клишоногості, виховання вольових якостей.

Навчально-виховний процес у **молодшій групі** будується на принципі вільного виявлення дитячої творчості з урахуванням вікових особливостей дітей 8-11 років. Зміст занять в цій групі полягає в удосконаленні та поновленні запасу рухів, збагаченні жанрової палітри танцювальної лексики, ускладненні композицій, малюнків, побудов, розширенні та урізноманітненні дитячого репертуару. Підвищуються вимоги до якості виконання і самостійності в роботі дітей. Діти повинні навчитися краще координувати рухи, виразніше відтворювати образи. Поряд з більш цілеспрямованим вивченням танцювальних дисциплін велика увага приділяється розвитку музичності виконання вправ.

Головним завданням роботи **середньої групи** є теоретична та практична підготовка вихованців з фахових дисциплін, ріст виконавської майстерності, самовдосконалення танцювальної техніки, розвиток акторської майстерності, підготовка до творчої імпровізації на основі отриманих знань, вмінь та навичок.

В центрі уваги – різнобічний творчий розвиток індивідуальності вихованців.

В **старшій групі** проходять вдосконалення знань і техніки виконання гуртківців на основі поєднання віртуозності та майстерності танцю з природністю рухів та виразністю, якнайкраще розкриваються творчі і фізичні здібності гуртківців, задовольняються їх потреби у професійному самовизначенні.

Гуртківців **середньої та старшої групи**, які вже володіють різноманітним лексичним матеріалом, мають певний виконавський досвід, слід заохочувати до самостійного складання окремих вправ або комбінацій, етюдів на середині залу. Така практика сприятиме творчому підходу до вивченого матеріалу, виявить та розвине у деяких з них нахили до постановницької роботи.

Отже, програма гуртка побудована таким чином, що забезпечує поступовий, динамічний розвиток особистості на всіх етапах навчання і передбачає отримання достатнього обсягу професійних знань та спеціальних навичок для особистої спрямованості гуртківців.

Важливою умовою успішної реалізації програми є професійна майстерність педагога-балетмейстера і відповідальне, сумлінне та свідоме ставлення гуртківців до відвідування занять. Педагог несе відповідальність за виховання і творчу долю своїх вихованців. Навчальний процес в гуртку будується на активній взаємодії педагога з дітьми. Творчий тандем танцюрист – балетмейстер відіграє вирішальну роль у створенні хореографічного твору, бо саме танцюрист втілює задум балетмейстера у художній образ.

Майстерність педагога-балетмейстера визначається тим, наскільки і як він сам володіє засобами розкриття художнього змісту хореографічного твору, наскільки доступно, логічно, послідовно він може донести свій задум і шляхи його реалізації до виконавців. Захоплено розповісти, образно показати, збудити в гуртківців бажання самим добре виконати завдання – ось до чого кожного разу повинен прагнути керівник гуртка.

Повага до особи дитини лежить в основі формування правильних взаємин між педагогом і дітьми. Доброзичливість, невимушеність у ставленні до дітей і водночас висока вимогливість створюють відповідну атмосферу, що сприяє успішному проведенню навчально-виховного процесу.

З перших занять педагог повинен встановити порядок, дисципліну в колективі і стежити за їх дотриманням. Діти повинні усвідомити, що відвідування занять – обов'язок кожного. Пропускаючи їх без поважних причин, дитина порушує виконання танцю, в якому бере участь, підводить своїх товаришів і педагога. Але вирішальну роль у досягненні позитивних результатів є зацікавленість гуртківців, їх особисте прагнення до досконалості, до самореалізації в обраній справі. Педагог повинен вміти м'яко, ненав'язливо захопити дітей, пробуджувати їх інтерес до творчості.

Гурток – це своєрідна школа особистості, де для багатьох дитяче захоплення з часом переростає в покликання.

4. ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ В ХОРЕОГРАФІЧНОМУ КОЛЕКТИВІ

I. Організаційно-інформаційний етап.

1. Комплектування груп.
2. Мета і зміст занять у гуртку.
3. Зовнішній вигляд і форма гуртківців.
4. Елементарні відомості з анатомії.
5. Інструктаж з техніки безпеки, охорони життя і здоров'я та санітарно-гігієнічних вимог.
6. Історія і жанри хореографічного мистецтва.

II. Азбука музичного руху. Музично-просторові вправи.

1. Вправи на розвиток музично-слухового сприйняття.

2. Колективно-порядкові вправи.
3. Вправи на орієнтування у просторі. Музично-рухові вправи.
5. Ритмічно-пластичні вправи.
6. Ігри (музичні, ритмічні, пантомімічні).

III. Розвиток техніки танцю. Елементи класичного екзерсису.

1. Розігрів по колу.
2. Вправи біля палиці.
3. Вправи на середині залу.
4. Партерні вправи.
5. Вправи на розвиток рівноваги та координації рухів.
6. Відпрацювання культури та виразності рухів.
7. Міміка, погляд, усмішка, жест.

IV. Народно-сценічний танець.

1. Народні костюми, музика і ритми.
2. Народно-сценічний тренаж.
3. Особливості народних рухів.
4. Основні технічні навички.
5. Фольклорно-обрядові танці хороводи, народні ігри з танцювальними елементами.
6. Український народно-сценічний танець.
7. Танці народів світу (російський, білоруський, молдовський, угорський, польський тощо).
8. Відображення національного характеру засобами народного танцю.

V. Елементи сучасної хореографії.

1. Стилi і ритми сучасних танців.
2. Елементи та технічні прийоми сучасного танцю.
3. Елементи спортивної акробатики і партерної гімнастики.
4. Вправи на розвиток гнучкості, пластичності тіла.
5. Сучасна обробка народно-сценічного танцю.
6. Рухова імпровізація на музику; на тему.

VI. Постановочна та репетиційна робота.

1. Вивчення етюдів, танцювальних мініатюр, руханок, масових танців.
2. Підготовка концертних номерів (народний танець, сучасний танець, народний танець в сучасній обробці) за постановочним планом:
 - сюжетна основа, жанр і стиль танцю;
 - костюм і музичне оформлення танцю;
 - положення корпусу, рук, ніг, голови;
 - основні рухи та комбінації;
 - малюнки танцю;
 - композиційна побудова танцю;
 - відпрацювання техніки виконання;
 - робота над образністю та виразністю виконання;
 - сценічний показ танцю.

VII. Повторення та закріплення вивченого.

VIII. Концертно-виконавська діяльність.

1. Відкриті заняття.
2. Звітні концерти.
3. Участь у масових заходах закладу.
4. Участь у міських заходах.
5. Участь у конкурсах, оглядах.

IX. Підсумкове заняття.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Визначити фактори та охарактеризувати їх що враховуються при відборі дітей для занять в хореографічних колективах:

- зовнішні;
- сценічні;
- професійні;
- фізичні.

Підібрати відповідні завдання для дітей з метою виявлення у них даних факторів та задатків до занять в хореографічних колективах.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Які фактори, що впливають на відбір дітей до занять в хореографічних колективах, необхідно враховувати:

- а). внутрішні;
- б). зовнішні;
- в). ваш варіант.

2. На які дані у розвитку дітей необхідно звертати увагу при відборі їх для занять в хореографічних колективах:

- а). фізичні;
- б). музичні;
- в). сценічні;
- г) . психологічні;
- д). творчі;
- е). чи інші (перечисліть їх).

3. З якого віку можна залучати дітей до занять у хореографічних колективах:

- а). з трьох років;
- б). з чотирьох років;
- в). з п'яти років;
- г). ваш варіант.

Підсумковий контроль – письмова контрольна робота.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Теоретична частина	– 4 бали.
Практична бали	– 3 бали.
Тестові завдання	– 3 бали.
Всього	– 10 балів.

Тематика курсових робіт

1. Класичний танець в дитячих хореографічних колективах
2. Сучасні тенденції розвитку хореографічного мистецтва Івано-Франківщини
3. Сучасний стан та перспективи розвитку бальної хореографії на Івано-Франківщині
4. Народна педагогіка як основа хореографічного виховання дітей
5. Розвиток творчих здібностей школярів у хореографічному колективі
6. Формування духовної культури молодших школярів на уроках ритміки і хореографії
7. Народна пісня і танець в системі виховання молодших школярів та дошкільнят
8. Педагогічні аспекти формування ціннісних орієнтацій в хореографічному колективі
9. Василь Верховинець ат його «Весняночка»
10. Галина Березова та її педагогічна спадщина
11. Педагогічна спадщина Марійки Підгірянки
12. Класичний танець в школах мистецького спрямування
13. Народно-сценічний танець в школах мистецького спрямування
14. Дитяча хореографічна школа Івано-Франківська – кузня майбутніх талантів
15. Мистецько-педагогічна діяльність Світлани Васірук
16. Формування національної самосвідомості школярів в процесі вивчення танцювального фольклору
17. Музично-ритмічні вправи та етюди як засіб виховання виразності і створення музично-хореографічних образів
18. Партерний екзерсис як основа класичного танцю
19. Система музично-ритмічного виховання Карла Орфа
20. Хореографічна робота з дошкільнятами
21. Педагогічні проблеми викладання сучасного танцю в хореографічному колективі
22. Всекомпетентність керівника – запорука успіху навчально-виховної роботи дитячого хореографічного колективу
23. Мета і завдання екзерсису в дитячому хореографічному колективі
24. Шляхи удосконалення виконавських і технічних можливостей учасників хореографічного колективу
25. Види та особливості сценічної діяльності хореографічного колективу
26. Шляхи та способи популяризації здобутків хореографічного колективу

27. Особливості роботи педагога-репетитора в хореографічному колективі
 28. Самодіяльні хореографічні колективи івано-Франківщини
 29. Дана Пономаренко та її роль в пропаганді сучасного танцю
 30. Особливості організації навчального процесу в спеціалізованих навчальних закладах різних типів

10. Методи навчання

Вербальні	Пояснення, лекція, розповідь, бесіда, пояснення, обговорення відкритих занять, концертних виступів, конкурсів, фестивалів.
Наочні	Відеозаписи уроків класичного, народно-сценічного танців, виступів самодіяльних хореографічних колективів, відвідування мистецьких заходів гастрольних колективів, оглядів учнівської самодіяльності, дитячих конкурсів і фестивалів.
Практичні	Складання плану роботи хореографічного колективу; складання плану уроку відповідно до вікових особливостей учасників колективу; втілення власних проектів в хореографічних колективах під час проходження педагогічної практики.
За ступенем керування навчальною діяльністю	Самостійна та індивідуальна робота студентів.
Стимулювання інтересу до навчання	Участь студентів у Всеукраїнських та Міжнародних конференціях; звітних науково-практичних конференціях кафедр університету.

11. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється у формі проведення усних опитувань, письмових контрольних робіт та оцінки самостійної роботи.

Підсумковий контроль – залік. Його оформлення здійснюється за результатами поточного контролю та проведення диференційованого заліку.

Усне опитування

- 5 балів – демонстрація студентом високого рівня мислення. Достатньо вичерпна відповідь на запитання, наведення прикладів тощо.
- 4 бали – студент, даючи відповідь, достатньо володіє знаннями, правильно відповідає, але з кількома неточностями.
- 3 бали – посередня відповідь зі значною кількістю певних недоліків, але яка задовольняє мінімальні критерії.
- 2 бали – дуже посередня відповідь студента зі значною кількістю грубих помилок, яка не задовольняє мінімальних критеріїв.

Самостійна робота

Складання плану роботи хореографічного колективу, написання конспекту уроку.

- 18-20 балів – виконані всі вимоги до складання плану роботи та написання конспекту уроку.
- 15-17 балів – виконані всі формальні вимоги до написання, без деяких уточнень.
- 10-16 балів – основні вимоги до написання виконані, але при цьому допущені деякі недоліки, певні неточності, вимоги щодо оформлення виконано.
- 5-9 балів – є суттєві відступи від вимог написання, зокрема: помилки при складанні плану роботи, непослідовність написання тощо...
- 0-4 бали – завдання недостатньо розписане, або взагалі не розписане, виявляється істотне нерозуміння завдання.

Контрольна робота

- 5 балів – демонстрація студентом високого рівня мислення. Достатньо вичерпна відповідь на запитання, наведення прикладів тощо.
- 4 бали – студент, даючи відповідь, достатньо володіє знаннями, правильно відповідає, але з кількома неточностями.
- 3 бали – посередня відповідь зі значною кількістю певних недоліків, але яка задовольняє мінімальні критерії.
- 2 бали – дуже посередня відповідь студента зі значною кількістю грубих помилок, яка не задовольняє мінімальних критеріїв.

Залік

- 28-30 балів – виставляється студенту тоді, коли написання плану виконане бездоганно, правильний методичний підхід, доповнений повною та вичерпною відповіддю.
- 22-27 балів – передбачає також високий рівень умінь і навичок, але відповідь містить деякі неточності.
- 15-21 бал – передбачає наявність посередніх знань, умінь та навичок з неточним формулюванням відповіді.
- 0-14 балів – виставляється, коли студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при відповіді, на додаткові питання відповідає не по суті.

Питання для контрольної перевірки знань

1. Хореографічне самодіяльне мистецтво і його роль в художньому вихованні підростаючого покоління.
2. Ритміка і хореографія, їх зміст, роль і завдання в музично-естетичному вихованні підлітків.
3. Становлення вітчизняної системи естетичного виховання дітей засобами ритміки і хореографії.

4. Ритмічне виховання в теорії і практиці зарубіжних педагогів-практиків.
5. Естетичне виховання засобами ритміки і хореографії в системі національної освіти.
6. Зміст уроку ритміки і хореографії в загальноосвітній школі.
7. Планування роботи дитячого хореографічного колективу.
8. Методика проведення занять у хореографічному колективі.
9. Хореографічний репертуар для школярів різних вікових груп.
10. Робота з батьками як складова успішної діяльності хореографічного колективу.

Програмові вимоги до заліку

1. Педагогічні особливості хореографічної роботи з дітьми 4-5 років.
2. Музично-ритмічні вправи та ігри для дітей віком 4-5 років.
3. Педагогічні особливості хореографічної роботи з дітьми 5-6 років.
4. Музично-ритмічні вправи, ігри та хореографічні елементи для дітей віком 5-6 років.
5. Педагогічні особливості хореографічної роботи з дітьми 6-7 років.
6. Хореографічний репертуар для дітей 6-7 років.
7. Особливості проведення перших занять у дитячому хореографічному колективі.
8. Методичні прийоми оптимізації і стимулювання навчального процесу в дитячому хореографічному колективі.
9. Значення репертуару для навчання, виховання, фізичного розвитку та морального становлення учасників колективу.
10. Заняття хореографічним мистецтвом – оптимально-результативний засіб розвитку навчання та виховання дитини.
11. Шляхи оптимізації навчально-виховної роботи в дитячому хореографічному колективі.
12. Основні напрямки діяльності керівника дитячого хореографічного колективу.
13. Народні традиції в репертуарі хореографічних колективів.
14. Обрядові елементи в хореографічних постановках.
15. Жіночий танець в репертуарі самодіяльних колективів.
16. Засоби популяризації діяльності хореографічного колективу.
17. Методи стимулювання творчої активності дітей в хореографічному колективі.
18. Тематика дитячих танців.
19. Діяльність хореографічного колективу в сучасних ринкових умовах.
20. Аналіз хореографічного твору – умова успішного його втілення у постановці.
21. Взаємозв'язок хореографічної і музичної лексики.
22. Роль концертмейстера в роботі хореографічного колективу.

Розподіл балів, які отримують студенти (залік)

Навчальна (аудиторна) та самостійна робота												Залік	Сума	
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2				Змістовий модуль № 3						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12			Сума
5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	10	5	70	30	100

Виконання курсової роботи (проекту)

Оформлення, план, вступ	Виконання роботи	Автореферат	Сума	Захист роботи	Оцінка
до 10	до 30	до 10	50	50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C	задовільно	
60 – 69	D		
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання знань, вмінь і навичок студентів з навчальної дисципліни при підсумковому контролі

A	відмінно	<ol style="list-style-type: none"> 1. Впевнене виконання практичної частини програми. 2. Повні, глибокі знання методики виконання рухів, вправ, танцювальних елементів, музичних розкладок. 3. Грамотна побудова власних композицій танців на основі вивченого матеріалу, або розбір та постановка танцю по запису. 4. Методично правильний показ та пояснення
---	----------	--

		елементів, відповідний підбір музичного оформлення. 5. Вміння визначити та виправити помилки виконавців.
В	добре	1. Достатньо впевнене виконання практичної частини програми. 2. Повні знання методики виконання програмного матеріалу. 3. Допущення незначних методичних помилок при складанні власних композицій або розборі та постановці танцю по запису. 4. Допущення незначних методичних помилок під час показу та поясненні методики виконання окремих елементів, та підборі музичного оформлення. 5. Невпевнений аналіз допущених виконавцями помилок.
С	добре	1. Недостатньо впевнене виконання практичної частини програми. 2. Достатні знання методики виконання програмного матеріалу. 3. Допущення незначних методичних помилок при складанні власних композицій або розборі та постановці танцю по запису. 4. Неузгодженість окремих елементів, комбінацій, частин композицій, часткове недотримання вимог до підбору музичного матеріалу. 5. Недосконалі зауваження допущених виконавцями помилок.
Д	задовільно	1. Невпевнене виконання практичної частини уроку. 2. Недостатні знання методики виконання програмного матеріалу. 3. Недотримання програмних методичних вимог при складанні власних композицій або розборі та постановці танцю по запису. 4. Недостатньо правильний показ танцювальних елементів, недотримання вимог до підбору музичного матеріалу. 5. Невміння визначити та аналізувати допущені виконавцями помилки.
Е	задовільно	1. Невпевнене виконання практичної частини програми. 2. Недостатні знання методики виконання програмного матеріалу. 3. Допущення значних методичних помилок при складанні складанні власних композицій або розборі та постановці танцю по запису.

		4. Задовільний показ танцювальних елементів. 5. Невміння визначати та аналізувати допущені виконавцями помилки.
FX	незадовільно	1. Незадовільне виконання практичної частини програми. 2. Незадовільні знання методики виконання програмного матеріалу. 3. Невиконання програмних вимог при складанні власних композицій або розборі та постановці танцю по запису. 4. Незадовільний показ танцювальних елементів. 5. Невміння визначати та аналізувати допущені виконавцями помилки.
F	незадовільно	1. Незадовільне виконання практичної частини програми. 2. Незнання методики виконання програмного матеріалу. 3. Невиконання програмних вимог при складанні власних композицій або розборі та постановці танцю по запису.

13. Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій тем змістових модулів навчальної дисципліни.
2. Методична література з розробкою тем занять.
3. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять.
4. Текстові контрольні завдання для поточного контролю знань.
5. Методичні матеріали з питань самостійного опрацювання фахової літератури.
6. Технічні засоби навчання: магнітофон, відеомагнітофон, диски.
7. Відеозаписи уроків класичного, народно-сценічного танців, концертів, конкурсів, фестивалю самодіяльного хореографічного мистецтва.

14. Рекомендована література

Базова

1. Аркина Н.Е. Языком танца / Н.Е.Аркина. – М.: Знание, 1975.
2. Бондаренко Л.А. Танцы для детей / Л.А.Бондаренко. – К.: Мистецтво, 1967. – 85 с.
3. Бондаренко Л.А. Танцы с фестиваля / Л.А.Бондаренко. – К.: Мистецтво, 1974. –135с.
4. Васірук С.О. Класичний танець: навчально-методичний посібник / С.О.Васірук. – Івано-Франківськ, 2011.
5. Зайцев Є. Основи народно-сценічного танцю / Є.Зайцев, Ю.Колесніченко. – Вінниця: Нова книга, 2007. – 416 с.
6. Згурський А. Методика викладання бальних танців у школі / А.Згурський. – К.: Мистецтво, 1978. – 111 с.
7. Кричівець М.Д. На шкільному святі / М.Д. Кричівець. – К.: Мистецтво, 1973. – 130 с.
8. Нагачевський А. Побутові танці канадських українців / А.Нагачевський. – К.: Родовід., 2001. – 189 с.
9. Цветкова Л.Ю. Методика викладання класичного танцю / Л.Ю.Цветкова. – К.: Альтерпрес, 2007.